

מי שאחזו פרק שביעי גיטין

עה

עין משפט גר מצוה

א ב מיי פיו מהל' אשות הל' ב ופ"ג מהל' זכה ה"ו סג עשן מח טוש"ע אש"ע סומן לה סעף ב: א ג טוש"ע שם סעף ד זג"ה:

מוסף רש"י

שלא בפניו. כגון זה שהיה נטמן ומשום דתמי לרעתא איכא, דשלא בפניו הוא ובעל כרחו הוא, משום הכי איצטרך ליה להלל לתקוני (ס"ט). מאי דאיצטרך ליה לתקין. וזי היו נמי לוקח הסט ולא היו נמי לקבליהו היה איצטרך להלל לתקוני דבעל כרחו מהיו מתנה (ס"ט). הרי זה גיטך והנייר שילי. כל הייר אתי מעכב לעלמי, אינה מגורשת. כיון דהייר שלו לא נתן לה כלום, דמנלא אומות פורעות צדוק (וע"ל ב). על מנת שתחזירי לי את הנייר מגורשת. ותחיר, דמנה על מנת להחזיר ענה מתנה (ס"ט).

פסקי ר"ד

אמר רבא מתקנתו של הלל הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים וזו נתנה לו בין מדעתו בין בעל כרחו בעל כרחו דמתנה וכן איצטרך ליה להלל לתקוני שלא בפניו אבל בפניו בין מדעתו בין שלא מדעתו הוא נתנה: ת"ד הרי זה גיטך והנייר שלי מגורשת ע"מ שתחזירי את הנייר הרי זה מגורשת מ"ש רישא ומ"ש ס"פא פי דקט"ד דלא קניא גיטא עד שתחזירי לו את הנייר ונמצא רבנן קניית הגט לא יהיב לה מידי ורחמינא אמר ונתן בידה

מכלל דבעלמא נתניה בעל כרחו לא הויה נתניה. וא"ת דהשתא לא מפליג בין בפניו בין שלא בפניו דכל ענין בעל כרחו לא הויה נתניה א"כ למה היה נטמן כראשונה וי"ל דפניו לא היה יכול להעיו ט' מלוה מלקבלס כדי שיהיה הבית שלו וגם אם היה בפניו יעשוהו ז"ד לקבלס בעל כרחו א"ת

בבתי ערי חומה דהוי כפרעון חבוז דעליו לקבלס פשיטא דהוי פרעון דקאמרין ה' הלוהו זישוב לא יחזיר לו זמדבר משמע דזישוב יחזיר לו אפילו בעל כרחו וכן בהובז (ב"מ דף מט.) כי אמר ליה שקול זוזך לא הו' אפילו כשומר חנם ומה איצטרך הלל הזקן לתקין וי"ל דוקא דבעלמא פשיטא דהוי נתניה שאין המלוה מפסיד צקבלת הפרעון אבל הכא דע"י הפרעון תריך להחזיר הבית וכן ע"י קבלתו הו' הגט גט לא הויה נתניה וא"ת גבי גט פשיטא דלא הויה נתניה ומה תריך ללמוד מתקנתו של הלל וכי אם יתן מתנה לחזירו יקבלנה בעל כרחו ואור"י דיי"ל דכיון דאמר לה ה"ו גיטך ע"מ שתתני לי מאתים וזו מלה הדבר דעתה ויעליו לקבלס והוי כמו בבתי ערי חומה וקמ"ל

לאפוקי הכא דמעשה קודם לתנאי. פי' דקונטרס דר' מאיר ור' חנינא לא פליגי אלא בצפלות דקאמרין הסט טעמא דהזוכך לאומרו שאמנלא כן יש דמעשה שאף בדרך כענן לא יתנו וקשה דצפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף ז"ד). משמע דהדיא דפליגי רבנן נמי אר"מ דמעשה קודם לתנאי גבי מתנה שומר חנם להיות כשואל ת וא"ת דשלתמא תנאי כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ילפינן שפיר דמעשה שמיני שמע מינה דענין כי האי גוונא אבל שלא היה מתנה על מה שנתנו בתורה ואפשר לקיימו ע"י שליח היכי ילפינן מהתם דקאמרין בכבודות (דף ע"ד). דלמא בלאו הכי נמי מועיל תנאי אלא דהכי הוה מעשה וי"ל ט' משום דכל התנאים הכתובים דמייתי בקידושין צפרק האומר (דף ס"א): הו' דענין זה שמע מינה דבענין ממש כי האי גוונא ואם בחקותי תלכו ואם תלכו ושמעתם נמי רוב מצות ע"י שליח ונראה דהלכה כר"מ דבע"י תנאי כפול כו' דשמואל ורבא בסמוך סברי כוותיה וכל הני דמתניתין איירי בתנאי כפול אע"ג דלא פירש דה"ג מוקי לה לקמן (עו). צרייתא דכפליה לתנאיה אע"פ שלא פירש ובעל ע"מ שפ"ס כגון (סוכה מא): ע"מ שתחזיריה לי דאתרוג וכיוצא בו דע"י כפילות וכל מקום דענין תנאי כפול אלא דוקא בשמיי יין ופרועי ראש דהוי איסורי צפ' שבועת העדות (שבועות דף לו): והא דבענין כפילות בסוטה משום דהוי איסורא דאית ציה ממונא דאיכא שאר וסות יט' ועונה וכמוהו והא דאמרין צירושלמי צפרק האומר (קדושין פ"ג ה"ג) א"ר יוסי א"ר ר' זון כלל אית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן והכא לית ליה ונראה להרב ר' אלחנן דגרסינן כלל אית ליה לר"מ וכו' והכא אית ליה ומשני ר' חנינא חומר הוא דערוה כלומר אע"ג דלא כפל תנאו ומן הדין התנאי בטל ומעשה קיים ומשום חומר אין הגט גט ולא הקידושין קידושין שאם קבלה קידושין מאחר כריכה גט משנייה וצביה איירי הסט לעיל הקשה הרב ר' אלחנן כיון דבענין תנאי כפול באזהרו נשך (ב"מ דף סו). גבי אי קיימת דידך אנה דקאמר פטומי מילי דבעלמא הוא משמע שאם התנה הוא כמו שהיא אמרה היה מועיל ואמאי ה' לא כפליה לתנאיה והאומר רבינו יחזק הא דנקט פטומי מילי^ה משום דלא מהני אפי' לרבנן דר"מ וג' עניינים יש דיש מקומות דבענין תנאי גמור ולר"מ תנאי כפול ויש מקומות דלא בענין אלא גלוי דעת ויש מקומות דאפי' גלוי דעת לא בענין ובפ' האיש נקדש (קדושין דף מט': ד"ה דברים) מפורש: **א"ל אמר רבא משום דמעשה קודם לתנאי.** לאו משום דלית ליה לרבא כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי דהא הכי הילכתא דפרישית לעיל (ע"ד ד"ה רב הונא) ועוד דבהדיא קאמר רבא יט' דהילך אחריו זה על מנת שתחזיריה לי החזירו יט' ואם לאו כאומר מעכשיו דמי היכי יט' והא לא חלה המתנה אלא כשהחזירו ואו אינו צידו ואין נראה לומר דהתם מיירי כגון שאמר מעכשיו דא"כ היה לו לפרש דצדקיו ואע"ג דלא פירש נמי כפילות היינו משום דלא מפרש ליה דמעשהו תנאי אלא מיירי כאומר מעכשיו היה לו לפרש אלא שרואה רבא ליישב צרייתא זו אפילו כרבנן ורבינו אבן אבן אבן רב אשי ואצ"י נמי משמע לקמן צסוף פירקין (עו). דסבר רבא דקאמר הכל מודין בעל מנת שתנא חמה מנרתיקה דמעכשיו קאמר וכדרכי כו' ומיהו אין משום ראייה דלא מצי למימר איכא הכל מודין דעל מנת לאו כאומר מעכשיו דמי דהא צאם תנאי פליגי כ"ש בעל מנת דעדיף: דתנאי

מכלל דבעלמא נתניה בע"כ לאו נתניה היא. וגבי גט דאיסורא הוא לא תקין הלל: שלא בפניו. כי הכא שאינו צלשכה: מאי דאיצטרך ליה תקין. ראה שהיה נטמן והתקין דבעל כרחו ושללא בפניו תהא נתניה ואי הוה נמי קאי קמן ואמר לא מקבילנא הוה איצטרך להלל נמי לתקוני דמיהוי נתניה אלא מה שלא הוצרך לא הוצרך וגבי גט דאיסורא הוא לא קיימת תקנתא דהלל: **ערב.** צלשהי גט פשוטי: לידן. דמתני': **ראיה אחרונה.** ט' באחד דיני ממונות (פאהדין דף לא).

דאפליגי באמרן לו כל ראיות שיש לך להביא הבא עד שלשים ולא הביא עד לאחר שלשים ו' ואמרנו לו הבא ראיה ואמר אין לי ראיה דקיימתא הלכתא כוותיה וצבתייתא לית הלכתא כוותיה: **והנייר שלי.** לא יהיב לה ולא מידי ורחמינא אמר ונתן צידה: **מאי שנה רישא נר.** קא סלקא דעתיה על מנת לאו מעכשיו הוא כרבנן דפליגי עליה דרבינו והוי כמו לכשתחזירי לי היייר ליהו גט וא"כ אמאי מגורשת הא צעט גירושין לאו מידי נקיעטא: **היכא דליתיה.** לאפלטות: לא כפליה. ר"מ דמסקת קידושין (דף ס"א). כל תנאי שאינו כתנאי בני גדי ובני ראובן וכו' דנימא אס לא תחזירי לא יהא גט הלכך בטל תנאיה: **הא כפליה לא הו' גיטא.** לר"מ: **מכדי.** לר"מ כל תנאי מהיכא גמרין לכופלו: **מתנאי בני גד.** שהיה כפול אס יעברו ואם לא יעברו (במדבר לב) וכיון דמינייה גמרין צעין כי הסט תנאי שאלו בו המעשה הוזכר קודם למעשה אס יעברו זה התנאי ומתם להם זה המעשה ה"ג צעין דנימא אס תחזירי יהא גט: **לאפוקי הכא.** דאמר לה זה גיטך צרישא והדר ע"מ שתחזירי: **משום דהוי ליה נר.** וצ"ל לר"מ וצ"ל לרבנן דלא אפליגי אלא דכפילה כדמפרש טעמא התם (ט) והוצרך הדבר לאומרו שאמנלא כן יש דמעשה שאף בדרך כענן לו יתנו: **דצדך אחר.** לעצור הידרין: **ומעשה דצדך אחר.** נחלת עבר הידרין מורחה: **תנאי**

(א) [בבביות כד. ז"מ נח:] צ"ק סט. צ"ב קעד. כמכות טו. סנהדרין לא. לעיל נח. (ב) לעיל כ: [מוספתא פ"ב.] (ג) [קדושין ס"א.] (ד) [ב"ב קע"ג.] (ה) בדפ"ר בדיני ממונות, ולמא חיתת בלחא, והוא צפרק בדיני ממונות בשלש זה צורה, (ו) בדפ"ר ובאמר, (ז) דברים כד, (ח) [לעיל ע"ג.] (ט) דמ"ס צערכין אמת: לוקח, י צ"ק ק"ט.] (י) [בכטובות עד. ד"ה תנאי מרלו באופן אחר.] (יא) חיתת ועונה ליה מונבט. מנלה כ"ה (יב) [סוכה מא:.] (יג) ז"ל דרב מהר"ס ש"פ"ג.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום וכו' הסט דהוצרך:

מוסף תוספות

א. עד שיאמר ירצה אני כיון שיש עליו מן הדין לקבל. רש"י ב. שכל זמן שתרצה לתת יהא הוא מוכן לקבלם, והלכך הו"ל כמי שהוא חייב בקבלתם. רש"י ג. ואע"פ שהלה הוא ברית האשה. רש"י. לא נחלקו ורבא ורב פפא אלא בבט על תנאי דמעשה הללו שהיא חייבת כמי להשלים תנאה דמו לחוב ודמו למתנה ובעיניא למידיק האי עונגא מביח בבתי ערי חומה שהבית מבוטא אצלו מכרה מגוריה אלא רחמינא אוקמייה אפדין ומש"ה דמי לחוב ודמי למתנה. ר"ן. ד. דהא אמר [התם] מאן שפעת ליה דאמר בעינן תנאי קודם למעשה רבי מאיר הוא משמע דרבי חנינא בן גמליאל פליג אבולוהו, לכן נראה לי דפליגי אבולוהו. מ"ס קידושין ס"א. ה. לר"מ לא איצטרך, דבתי תנאי כפול, אלא. מ"ס הא"ש עה: ד"ה אלא.

